

регіоні і всіляко заохочували взаємне українсько-польське винищення. Результатом конфлікту стали багатотисячні жертви з обох сторін та послаблення українського та польського визвольного руху.

Список використаних джерел

- Juchniewicz M. Na wschod od Bugu. – Warszawa, 1985.
- Піскунович Г. Польське підпілля на південно-східних кресах Другої Речі посполитої у 1939–1945 рр. // Україна–Польща: важкі питання. Матеріали II міжнародного семінару істориків «Українсько-польські відносини в 1918–1947 роках». – Варшава, 22–24 травня 1997. Т.1–2. – Варшава, 1998.
- Сивіцький М. Історія польсько-українських конфліктів. – Т.2 / Микола Сивіцький, переклад С. Петренка. – К., 2005.
- Torzecki R. Polacy I ukraincy. Sprawa ukraińska w czasie II wojny Światowej na terenie II Rzeczypospolitej. – Warszawa, 1993.
- Kwiatkowski M. Rząd I Rada Narodowa R. P. w świetle faktów I dokumentów od września 1939 do lutego 1942. – Londyn, 1942.
- Ілюшин І. Бойові дії ОУН і УПА на антипольському фронті // Організація українських націоналістів і українська повстанська армія. – К., 2005.
- Центральний державний архів Вищих органів влади та управління України. – Ф.-3833. – Оп.1. – Спр.61.
- Трохимович В. Українська політична думка в Західній Україні щодо польської проблеми в роки Другої світової війни // Україна–Польща: важкі питання. Матеріали II міжнародного семінару істориків «Українсько-польські відносини під час Другої світової війни». – Варшава, 8–10 жовтня 1998. Т.4. – Варшава, 1999.
- Матла З. Митрополит Шептицький і українське підпілля // Визвольний шлях. – Лондон, 1984. – Ч.12.
- Гридень В. Чи можна було уникнути проливу крові з поляками (1939–1945)? // Вісті комбатанта. – 1991. – №2.
- Armia Krajowa w dokumentach. 1939–1945. T.1. – Wrocław, 1990.
- ОУН в світлі постанов Великих зборів, Конференцій та інших документів з боротьби 1929–1955. – Видання ЗЧ ОУН. – Мюнхен, 1955.
- Терещук П. Нариси з найновішої історії // Визвольний шлях. – Лондон, 1984. – №12.
- Armia Krajowa w dokumentach. 1939–1945. T.2: Czerwiec 1941 – kwiecień 1943. – London, 1973.
- Turowski J. Walki 27 Wólenskiej Dywizji AK. – Warszawa, 1990.
- Turowski J. Siemaszko W. Zbrodnie nacjonalistów ukraińskich dokonane na ludności polskiej na Wołyniu 1939–1945. – Warszawa, 1990.
- Armia Krajowa w dokumentach. 1939–1945. T.3: Kwiecień 1943 – lipiec 1944. – London, 1976.
- Партач Ч. Українська проблема у політиці польського еміграційного уряду і польського підпілля в 1939–1945 рр. // Україна–Польща: важкі питання. Матеріали II міжнародного семінару істориків «Українсько-польські відносини під час Другої світової війни». – Варшава, 8–10 жовтня 1998. Т.4. – Варшава, 1999.
- Філяр В. Хронологія подій на Волині в 1939–1944 рр. // Україна–Польща: важкі питання. Матеріали II міжнародного семінару істориків «Українсько-польські відносини під час Другої світової війни». – Луцьк, 27–29 квітня 1999. Т.5. – Варшава, 2001.

References

- Juchniewicz M. Na wschod od Bugu. – Warszawa, 1985.
- Piskunovich H. Polskie podziemie na południowo-wschodnich kresach Druhoj Ręchi pospolitoj u 1939–1945 rr. // Ukraina–Polszcha: wazhki pytania. Materialy II mizhnarodnoho seminaru istorykiv «Ukrainsko–polski vidnosyny v 1918–1947 rokakh». – Varshava, 22–24 travnia 1997. T.1–2. – Varshava, 1998.
- Syvitskyi M. Istoriia polsko–ukrainskykh konfliktiv. – T.2 / Mykola Syvitskyi, pereklad Ye. Petrenka. – K., 2005.
- Torzecki R. Polacy I ukraincy. Sprawa ukraińska w czasie II wojny Światowej na terenie II Rzeczypospolitej. – Warszawa, 1993.
- Kwiatkowski M. Rząd I Rada Narodowa R. P. w świetle faktów I dokumentów od września 1939 do lutego 1942. – Londyn, 1942.
- Iliushyn I. Boiowi dii OUN i UPA na antypolskomu frontie // Orhanizatsiia ukrainskykh natsionalistiv i ukrainska povstanska armiia. – K., 2005.
- Tsentrалnyi derzhavnyi arkhiv Vyschkykh orhaniv vlady ta upravlinnia Ukrainy. F.–3833. – Op.1. – Spr.61.

- Trokhymovych V. Ukrainska politychna dumka v Zakhidnii Ukraini shchodo polskoi problemy v roky Druhoi svitovoi viiny // Ukraina–Polszcha: wazhki pytania. Materialy II mizhnarodnoho seminaru istorykiv «Ukrainsko–polski vidnosyny pid chas Druhoi svitovoi viiny». – Varshava, 8–10 zhovtnia 1998. T.4. – Varshava, 1999.
- Matla Z. Mytropolyt Sheptytskyi i ukrainske pidpillia // Vyzvolnyi shliakh. – London, 1984. – Ch.12.
- Hryden V. Chy mozna bulo unyknyty prolyvu krovi z poliakamy (1939–1945)? // Visti kombatanta. – 1991. – №2.
- Armia Krajowa w dokumentach. 1939–1945. T.1. – Wrocław, 1990.
- OUN v svitli postanov Velykykh zboriv, Konferentsii ta inshykh dokumentiv z borotby 1929–1955. – Vydannia ZCh OUN. – Miunkhen, 1955.
- Tereshchuk P. Narysy z nainovishoi istorii // Vyzvolnyi shliakh. – Varshava, 1984. – №12.
- Armia Krajowa w dokumentach. 1939–1945. T.2: Czerwiec 1941 – kwiecień 1943. – London, 1973.
- Turowski J. Walki 27 Wólenskiej Dywizji AK. – Warszawa, 1990.
- Turowski J. Siemaszko W. Zbrodnie nacjonalistów ukraińskich dokonane na ludności polskiej na Wołyniu 1939–1945. – Warszawa, 1990.
- Armia Krajowa w dokumentach. 1939–1945. T.3: Kwiecień 1943 – lipiec 1944. – London, 1976.
- Partach Ch. Ukrainska problema u politytsi polskoho emihratsiinoho uriadu i polskoho pidpillia v 1939–1945 rr. // Ukraina–Polszcha: wazhki pytania. Materialy II mizhnarodnoho seminaru istorykiv «Ukrainsko–polski vidnosyny pid chas Druhoi svitovoi viiny». – Varshava, 8–10 zhovtnia 1998. T.4. – Varshava, 1999.
- Filiar V. Khronolohiia podii na Volyni v 1939–1944 rr. // Ukraina–Polszcha: wazhki pytania. Materialy II mizhnarodnoho seminaru istorykiv «Ukrainsko–polski vidnosyny pid chas Druhoi svitovoi viiny». – Lutsk, 27–29 kvitnia 1999. T.5. – Varshava, 2001.

Lenartovych O. Y., historically Doctor of Sciences, professor of the department of modern and contemporary history of Ukraine National University of East European Lesia Ukrainka (Ukraine, Lutsk), oleg.lenartovich@gmail.com

Attempts Ukrainian–Polish agreement during the Second World War

Problematic issues related to the Polish–Ukrainian relationship during the Second World War valid today. Not informed decision on recognition of the Polish Sejm about murders Polish population in Volhynia genocide exacerbated tensions between the two nations. The current political situation requires unite efforts and change accents. It should promote mutual evidence, attempts conciliation, compromise and cooperation to make informed decisions. The proposed scientific exploration dedicated to understanding between Ukrainian attempts (UPA) and Polish nationalist underground (AK) during the Second World War. The author tries to identify the reasons that prevented the constructive dialogue and the consequences of what it led to.

Keywords: Poland, Ukraine, the OUN leadership Regional, National Army.

* * *

УДК 94(477)«1953/1964»:378

Лук'яненко О. В.,
кандидат історичних наук, ст. викладач,
Полтавський національний педагогічний
університет ім. В. Г. Короленка
(Україна, Полтава), lukyanenko.ov@gmail.com

«КАРИКАТУРНІ ВІЙНИ» В ОСВІТЯНСЬКІЙ ПРЕСІ УРСР ДОБИ «ВІДЛИГИ» (1953–1964 РОКИ) (Ч.4)

Глюструються акценти, що їх розставляла для освітян УРСР профільна преса періоду десталінізації (1953–1964 рр.) у сфері міжнародної політики крізь специфічну форму впливу на свідомість – карикатури. Застосування методу контент-аналізу дозволило проілюструвати тлумачення викладачами та студентами вищів світового порядку та оцінки подій на міжнародній арені; виявити змістову участі освітян у «холодній війні». Розвідка написана у межах науково-дослідної роботи кафедри культурології ПНПУ імені В. Г. Короленка «Регіональні виміри повсякденної культури України XVIII–XX століть».

Ключові слова: повсякдення, міжнародна політика, карикатура, вища педагогічна школа, десталінізація.

У липні 1958 р. анти-НАТОвська тема карикатур знайшла продовження у роботі вінницького студента А. Гуцола під назвою «Джім» [1]. На ній художник зобразив класну кімнату англійської школи. На стіні висіла карта Великої Британії. Перед нею, спиною до споглядача, склавши обидві руки за спиною з указкою в них, стояв школяр у сорочці в клітинку з коротким рукавом та шортах. Він з подивом скося дивився на зниклового учителя у чорному костюмі з краваткою та «класичних» у увяленні радянського карикатуриста штанах у смужечку. На обличчі викладача можна було прочитати і розпач, і розуміння: брови зійшлися, на лобі з'явилися зморшки, кутки рота опустилися донизу, що й на обвислих щоках стали помітні складки. Карикатура проілюструвала словесно. Педагог ніби запитав учня: «Джім, чому ти говориш, що Великобританія – півострів?». На що учень відповів: «Звичайно, півострів! Адже половина нашого острова зайнята американськими військовими базами...». Зацікавленість просування американських збройних сил у 1975 р. пояснював полковник В. Степанов. Він вважав, що американський уряд виключно в агресивних цілях проти країн соціалістичної співдружності з огляду на вигідне військово-географічне положення Британських островів, що примикають до європейського континенту, створив там мережу військових баз, складів ядерної зброї і звичайного озброєння, а також штаби, вузли зв'язку, розвідувальні центри та інші військові об'єкти. На середину 1970-х років радянські з приблизним контингентом у близько 20 тис. військовослужбовців США [2]. Нажаль, на карті, наведеній на карикатурі, не видно позначок, що б могли бути співставлені з містами чи географічними об'єктами, які були військовими. З-поміж інших, можна назвати 21 базу Королівських ВПС, що були віддані в оренду Військово-повітряним силам США у добу «відлиги». Серед них, зокрема, RAF Upper Heyford, RAF Fairford, RAF Lakenheath, RAF Alconbury та інші [3]. Однак, на цьому військова присутність США на Британських островах у 1950-х не обмежувалася. Так, у Голі Лок (Holy Loch) розташовувалися балістичні ракети підводних човнів США. З 1961 року тут же розташовувався ександрон субмарин SUBRON 14, перекинутий у 1958 р. [4]. Недалеко було споруджено склад ядерної зброї в містечку Глен-Дуглас в Шотландії. Він був призначений для постачання ядерними боєприпасами американських атомних ракетних підводних човнів, які базувалися на Голі-Лок [5].

Не залишалася поза увагою і міжнародна ситуація на Далекому Сході. У вересні 1958 р. Едуард Руппельт занурився до цієї теми у своїй карикатурі «Об скелю» [6]. Епіграфом до малюнка були слова «з газет»: «США повинні припинити небезпечну гру з вогнем на Далекому Сході». Художник намагався заявити свою позицію з приводу другої Тайванської кризи, яка поступово розгоралася з липня 1958 р. У серпні артилерія КНР обстріляла острів Кінмен, який перебував під юрисдикцією Тайваня, хоча й територіально був ближчим до континентального Китаю. США підтримали уряд Гоміндану. Вже до вересня президент Ейзенхауер у своїх промовах додав войовничого тону, стверджуючи, що він був «упевнений», що КНР мала намір перейти до вторгнення на Тайвань. Він навіть уподібнював комуністичний Китай до нацистської Німеччини [7,

с. 44–45]. Багато у чому він не помилювався, бо вже у вересні Китайська Народна Республіка зробила заяву про розширення своїх територіальних вод на 12 морських миль. Це включало в себе і острів Тайвань. Ба більше – комуністи «заборонили» вхід іноземних кораблям у нові межі територіальних вод без згоди уряду. Надалі пішла війна декларацій: упродовж першого місяця осені Хрущов двічі направляв послання президенту Д. Ейзенхауеру з приводу Тайванської кризи, наголошуючи, що СРСР розцінить напад на КНР як напад на себе. Схожий документ був спрямований і до уряду Японії, у якому М. Хрущов застеріг країну від дачі згоди використання військовими силами США японської території у можливій війні з КНР [8].

Карикатура Е. Руппельта в цілому відображала позицію уряду Країни Рад. На ній було зображено китайське узбережжя (саме тоді кабінет Ейзенхауера дозволив уряду Тайваню атакувати материк, але зробив досить безглузде застереження: зробити це так, аби при цьому не втягти США у війну за Пекін та весь Китай [7, с. 44]). На малюнку по морському піску упевнено ступав величезний кулак – вірогідно, перст «всього прогресивного людства». Бо за ним стояли як мінімум 9 стягів на древках. Ідентифікувати можна було лише два з них – прапор КНР та прапор СРСР по зіркам та серпу з молотом. Від удару десниці до берега так і не зміг пришвартуватися військовий корабель. Він уперся кормою, погнув борт, зламав три гармати. По башті із зображенням американського долара пішла тріщина. Судно шло на дно. З усіх найпримітніших військових американських кораблів, у Другій Тайванській кризі брали участь два. Один із них – важкий ударний авіаносець «Лексінгтон» (USS Lexington (CV-16)). Після капітального ремонту, 14 липня 1958 р. команда корабля отримала наказ взяти на борт 21 авіагрупу у Сан-Франциско і відправилась, щоб посилити 7-й флот у Тайвань, прибувши у пункт призначення 7 серпня [9]. Проте, зображений на карикатурі човен найменше нагадує авіаносець. Інше судно – це ескадрений міноносець типу «Флетчер» USS Marshall (DD-676). Проте, за конструкцією, його озброєння складалося з п'яти універсальних 127 мм / 38 гармат, а не трьох, замальованих карикатуристом. Та й корабель не зазнав нападів, а натомість ще довгі роки був бойовою одиницею 7-го флоту США в західній частині Тихого океану [10].

На карикатурі, з борту корабля по інерції від удару злітав вверх одягнений у подертій адміральський кітель американець – скоріше за все, сам Президент Дуайт Ейзенхауер. З рук у нього випадав смолоскип – символ розпалювача війни, традиційний атрибут усіх «противників миру» в його радянській інтерпретації. Цього разу смолоскип мав антропоморфні риси. Замість полум'я можна було розгледіти голову президента Тайваню Чан Кайші. Проте, він був зображений переляканим, з двозубим відкритим у страхові ротом та у подиві піднятими бровами. На час виходу карикатури сторони не планували заключати миру. Проте, за якийсь час 44-денний конфлікт розв'язався з великими людськими і технічними втратами, бо вперше в історії було використано ракети типу «повітря-повітря».

У жовтні 1958 р. на сторінках «Радянської освіти» виходить одна з непересічних карикатур. Її

неординарність пояснюється декількома причинами. По-перше, вона була з числа «соціальних» – стосувалася не стільки питань світового військового панування, скільки боротьби ідеологій в гуманітарній сфері. По-друге, вона не належала до тих, що торкалися «гарячих» політичних тем, а вертала читача у минуле. По-третє, вона була ілюстрацією літературного твору «Найчорніші» – сатиричного вірша, пера випускника Вінницького ДПП, у майбутньому відомого поета-пісняря Василя Юхимовича [11]. Нажаль, встановити ім'я автора малюнка на даний момент не є можливим. До карикатури був епіграф, традиційно позначений як «З газет»: «У місті Літл-Рок губернатор Арканзасу расист Фобус закрив школи, хоч Верховний Суд США прийняв постанову про спільне навчання і негрів».

Карикатура присвячена подіям однорічної давнини в американському місті Літл-Рок у 1957 р. Тоді в США розгорівся один із найвідоміших міжнаціональних скандалів, викликаний необхідністю вводити в дію по всій країні рішення Верховного Суду країни у справі «Олівер Браун та ін. проти Ради освіти Топіки», яке визнало антиконституційним розділення дітей у школах відповідно до кольору шкіри [12]. Губернатор штату Арканзас Орвал Фабіус розпорядився не пускати темношкірих дітей до закладу. Після 19 днів блокади і втручання президента США, 9 дітей, відомих як «Дев'ятка з Літл-Рок», були допущені до навчання під конвоєм.

На малюнку радянського карикатуриста були зображені двоє негритянських дітей, хлопчик та дівчинка, з портфеликами під лівою рукою, прямували до школи. Але приміщення навчального закладу їм заступив чоловік у капелюхові. Він стояв у повний зріст широко розставивши ноги, у жилетці з трубкою в зубах та темними окулярами. Однією рукою він тримався за борт жилетки, іншою – чи то запрошував дітей до будівлі, чи то забороняв вхід. Рух був доволі неоднозначним, якщо врахувати, що за плечами у нього стояли ще три карикатурних образи. Серед них був расист з Ку-Клус-Клану у білому наряді зі схрещеними на грудях руками; перед ним визирав хуліган у кепці з дубинкою в правиці. А з іншого боку трохи не навприсядки майже цілився у дітей з револьвера кримінальний авторитет у костюмі з краваткою та залізаним волоссям. Сама школа на диво для радянського карикатуриста не була змальована як розвалений сарай. Проте, художник допустив граматичну помилку, полишаючи надпис над дверима, неправильно написавши слово «ШКОЛА» англійською: «SCOOOL» замість «SCHOOL». Помітна і географічна помилка. Події, критиковані поетом, відбувалися у місті Літл-Рок, проте на задньому тлі карикатурист зобразив Статую Свободи та хмарочоси Нью Йорка. Очевидно, для більшої асоціативності із США. Можна припустити, що особа на першому плані – критикований губернатор Арканзасу Фобус, який наказав Національній гвардії оточити школу і не пускати у неї чорношкірих учнів. Проте, жодна риса обличчя та одягу не відповідають політику. Можна припустити, що чоловік на першому плані навпаки заступає дорогу расистам і пропускає дітей до школи. За таких обставин ним може виявитися чи то мер міста Літл-Рок Вудро Вілсон Манн, який закликав федеральний уряд на

допомогу у розв'язанні кризи [13], чи сам президент Дуайт Ейзенхауер, який направив до міста 1200 солдатів 101-ї повітряно-десантної дивізії з Форт-Кемпбелла, штату Кентуккі для супроводу дітей до навчального закладу [14, с. 723]. І хоча є фотознімки президента у схожій шляпі, проте він палив сигарети та сигари, аж ніяк не трубку. Тому, скоріше за все, образ американця – збірний образ буржуазного расиста.

Перейдемо до аналізу вірша колишнього студента-освітянина. Він мав грати на емоціях радянського громадянина, який віриш, що має найгідніші умови життя у світі. Ще «сонцем Сталінської Конституції» діти Країни Рад здобули право на навчання, чого бракувало темношкірій Америці: «Вони бредуть, чорняві Джімі й Полі, / І не витирають чистих світлих сліз: / Для них забиті навхрест вікна в школі. / Для них життя, як джунглі – темний ліс». Вибір імен до історичного факту потребує уточнення. Серед тих, хто у 1957 р. під конвоєм армії пішов до школи, були Телма Матершед, Мінніджін Браун, Елізабет Екфорд, Глорія Рей; Джефферсон Томас, Мелба Патілло, Терренс Робертс, Карлотта Уоллз, Дейзі Бейтс та Ернст Грін [15]. Зауважимо, що імена діячів у Літл-Рок – Джімі й Полі – автором вірша Василем Юхимовичем були підібрані хаотично, виключно заради ритму та ритму вірша. Бо серед учасників «Дев'ятки з Літл-Рок» не було жодного носія подібного імені.

Критика поета була звернута не лише на расову політику як таку. Читач мав повірити, що в США верховенство права – всього лише гасло, а не реальність, на відміну від СРСР: «Хоч суд Верховний видав постанову, / Щоб спільно вчилися діти різних рас, / Та негри – за дверима школи знову. / Расисти не пускають їх у клас. / Верховний Суд – не голос правди Штатів. / Літл Рок його писання зневажа. / Та доки ж неграм виходу чекати / Із-за куліс свободи й прав у США?». Вінничанин критикує реальних політичних діячів: «Один закрив науку в Арканзасі. / А другий школи в Джорджії закрив. / Мовляв, не можуть дихать в тому ж класі / Синки панів і чорних бідунів. / Гадає підлий губернатор Фобус, / що де торкнеться пальцем негренья, / Там почорніє круглий глобус, / Рекламна цятка Штатів поляна». Закриття шкіл в Літл-Рок дійсно пов'язане з іменем губернатора Арканзасу Фобуса. Проте, з'ясувати ім'я «другого» з Джорджії важко. У цьому штаті ще з 1928 р. було закріплено у Коді штату положення про окреме навчання для білих і кольорових дітей, а вчителі, які були помічені у порушенні цього правила, мали б бути піддані покаранню. У 1933 р. це положення було підкріплене, а у 1945 р. підтвержене необхідністю існування окремих шкільних приміщень. У 1957 р. влада штату визначала злочином існування несегрегованих шкіл і заборонила будь-яке державне фінансування таких закладів [16]. З огляду на останні ремарки, можливо, ним поставав губернатор штату Джорджія демократ Марвін Гріффін, за урядування якого і були прийнятий останній расовий закон. Тим паче, він був затятим расистом і заявляв, що буде продовжувати дотримуватися сергергації у школах Джорджії після прийняття рішення Верховним Судом по справі Олівера Брауна 1954 р. що б там не було. Хоча, дослівно все виглядало більш категорично: «come hell or high water» – «чи потом, чи пекло зійде [на Землю...]» [17].

Наостанок В. Юхимович вдався до прийому протиставлення, коли навіть адміністративні будівлі ідеологічного ворога ставали козирем у грі: «А все тому смаглявим неграм Томам / У США до шкіл перетинають путь, / Що у столиці Штатів Білім домом / Дім чорних діл і відступів зовуть. / Не заступити білий світ дитині, / Яка б вона на вигляд не була. / Расисти / найчорніші в світі тіні. / Ганьба найгірша – чорні їх діла» [11]. Карикатура на расову тематику була одинокою ластівкою у річищі геополітичних шаржів. Проте, від цього вона лише виграла.

Список використаних джерел

1. Гуцол А. Джім // Радянська освіта. – 19 липня 1958. – №29. – С.4.
2. Степанов В. Военные базы США в Великобритании // Зарубежное военное обозрение. – 1975. – №1. – С.107–110. – http://pentagonus.ru/publ/voennye_bazy_ssha_v_velikobritanii/113-1-0-1801
3. Alwyn T. Lloyd. A Cold War Legacy: A Tribute to the Strategic Air Command, 1946–1992 Pictorial Histories Publishing Company, Incorporated, 2000. – 714 p.
4. The History of Submarine Squadron Fourteen // <http://thistlegroup.net/holyloch/history.htm>
5. Lisa Cole, Melanie Tanner. Bombs, bullets and Brimstone // DLO – https://web.archive.org/web/20070727172009/http://www.act4peace.org.uk/docs/DLO_News_20_3.pdf
6. Руппель С. Об скелю // Радянська освіта. – 20 вересня 1958. – №38. – С.4.
7. Carpenter Ted Galen. America's coming war with China: A collision course over Taiwanю Palgrave Macmillan Ltd. Macmillan. – 216 p.
8. Matthews R. The origins and implications of the cross Taiwan Strait conflict // https://www.academia.edu/4938531/The_origins_and_implications_of_the_cross_Taiwan_Strait_conflict
9. USS Lexington (CV-16) // Dictionary of American Fighting Ships – Naval Historical Center – http://www.navy.mil/navydata/nav_legacy.asp?id=33
10. Marshall (DD-676) // Naval History and Heritage Command – <https://www.history.navy.mil/research/histories/ship-histories/danfs/m/marshall.html>
11. Юхимович В. Найчорніші // Радянська освіта. – 18 жовтня 1958. – №42. – С.4.
12. Brown v Board of Education Decision (May) // Civil Rights Movement Veterans – <http://www.crmvet.org/tim/timhis54.htm#1954bvbe>
13. Douglas Martin. Woodrow Mann Dies at 85; Sought Troops in Little Rock // The New York Times. Aug. 9, 2002 – <http://www.nytimes.com/2002/08/09/us/woodrow-mann-dies-at-85-sought-troops-in-little-rock.html>
14. Jean Edward Smith. Eisenhower in War and Peace. Penguin Random House, 2013. – 976 p.
15. Little Rock School Desegregation (1957) // Martin Luther King, Jr. And The Global Freedom Struggle – http://kingencyclopedia.stanford.edu/encyclopedia/encyclopedia/enc_little_rock_school_desegregation_1957/
16. American Racial History Timeline, 1900–1960 // Occidental Dissent. Nationalism, Populism, Reaction – <http://www.occidentaldissent.com/american-racial-history-timeline-2/american-racial-history-timeline-1900-1960/>
17. Education. The Strategists. Time magazine, July 12, 1954. – <http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,860992,00.html>

References

1. Gucol A. Dzhim // Radjans'ka osvita. – 19 lypnja 1958. – №29. – S.4.
2. Stepanov V. Voennye bazy SShA v Velikobritanii // Zaru-bezhnoe voennoe obozrenie. – 1975. – №1. – S.107–110. – http://pentagonus.ru/publ/voennye_bazy_ssha_v_velikobritanii/113-1-0-1801
3. Alwyn T. Lloyd. A Cold War Legacy: A Tribute to the Strategic Air Command, 1946–1992 Pictorial Histories Publishing Company, Incorporated, 2000. – 714 p.
4. The History of Submarine Squadron Fourteen // <http://thistlegroup.net/holyloch/history.htm>
5. Lisa Cole, Melanie Tanner. Bombs, bullets and Brimstone // DLO – https://web.archive.org/web/20070727172009/http://www.act4peace.org.uk/docs/DLO_News_20_3.pdf

6. Ruppel't Je. Ob skelju // Radjans'ka osvita. – 20 veresnja 1958. – №38. – S.4.
7. Carpenter Ted Galen. America's coming war with China: A collision course over Taiwanю Palgrave Macmillan Ltd. Macmillan. – 216 p.
8. Matthews R. The origins and implications of the cross Taiwan Strait conflict // https://www.academia.edu/4938531/The_origins_and_implications_of_the_cross_Taiwan_Strait_conflict
9. USS Lexington (CV-16) // Dictionary of American Fighting Ships – Naval Historical Center – http://www.navy.mil/navydata/nav_legacy.asp?id=33
10. Marshall (DD-676) // Naval History and Heritage Command – <https://www.history.navy.mil/research/histories/ship-histories/danfs/m/marshall.html>
11. Juhymovych V. Najchornishi // Radjans'ka osvita. – 18 zhovtnja 1958. – №42. – S.4.
12. Brown v Board of Education Decision (May) // Civil Rights Movement Veterans – <http://www.crmvet.org/tim/timhis54.htm#1954bvbe>
13. Douglas Martin. Woodrow Mann Dies at 85; Sought Troops in Little Rock // The New York Times. Aug. 9, 2002 – <http://www.nytimes.com/2002/08/09/us/woodrow-mann-dies-at-85-sought-troops-in-little-rock.html>
14. Jean Edward Smith. Eisenhower in War and Peace. Penguin Random House, 2013. – 976 p.
15. Little Rock School Desegregation (1957) // Martin Luther King, Jr. And The Global Freedom Struggle – http://kingencyclopedia.stanford.edu/encyclopedia/encyclopedia/enc_little_rock_school_desegregation_1957/
16. American Racial History Timeline, 1900–1960 // Occidental Dissent. Nationalism, Populism, Reaction – <http://www.occidentaldissent.com/american-racial-history-timeline-2/american-racial-history-timeline-1900-1960/>
17. Education. The Strategists. Time magazine, July 12, 1954. – <http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,860992,00.html>

Lukyanenko O. V., Ph.D. in History, Senior lecturer in Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University (Ukraine, Poltava), lukyanenko.ov@gmail.com

«Caricature wars» in the educational media of the Ukrainian SSR of the «thaw» period (1953–1964) (P.4)

The article illustrates the accents that profile press of the period of de-Stalinization (1953–1964) was arranging for teachers of the UkrSSR in the sphere of international politics through a specific form of influence on consciousness – cartoons. Application of the method of content analysis helped to illustrate the interpretation of teachers and students of higher educational institutions of the world order and their evaluation of developments in the international arena; as well as to identify meaningful participation of teachers in the «cold war». The paper is written within the research work «Regional dimension of the everyday culture of Ukraine of XVIII–XX centuries» of the Department of Cultural Studies of PNPNU.

Keywords: Every-day life, international politics, caricature, higher pedagogical school, de-Stalinization.

* * *

УДК 355.1(477)

Голик М. М.,
кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних наук, Національна академія сухопутних військ ім. гетьмана П. Сагайдачного (Україна, Львів), mycolca@gmail.com

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В ПЕРІОД СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ (1991–2007 РР.)

Висвітлюється історичний процес трансформації Збройних сил України визначеного періоду та її вплив на сьогодення, у зв'язку із новітніми загрозами національній безпеці держави. Зокрема, розглядаються питання формування законодавчої бази будівництва Збройних сил України, змінення їх чисельності, трансформація видів, родів військ та функцій у демократичній державі.

Ключові слова: трансформація Збройних сил України, національна безпека, реформування.